

Vu la rareté des distributions
postales priez de répondre
le plus vite possible.

Inleiding.

Op 31 augustus 2003 verkocht Pascal Cabin op de zomerse brokantemarkt van Tonny-Boutonne in de Franse Vendée mij een postkaart van Melle, voor 6 Euro. Op de kaart staat een half afgebroken huis, met een grote reclame voor "Pneu Jenatzy" en "Pianos J. Günther, Bruxelles". Het was het eerste stuk van iets dat ondertussen is uitgegroeid tot een uitgebreide verzameling

met ongeveer 1000 postkaarten, een 400-tal dubbele inbegrepen. Iedere echte verzamelaar droomt van volledigheid en een beetje exclusiviteit. Wat Melle betreft is dit een stevige boterham omdat de verzameling uiteenvalt in een aantal deelverzamelingen: postkaarten van Melle zelf, van Gontrode, van het College, van het pensionaat van de Zusters Franciscanessen op de Vogelhoek, van Caritas en eventueel nog een aparte reeks over de eerste wereldoorlog. In het begin liet ik me leiden door het onderwerp en het prentje. Het is dan voorkant die belangrijk is, de achterkant is bijzaak, met mijn excuses aan het postbedrijf, voor wie de adreszijde de voorkant is en de kant met de

foto de achterkant. Sommige verkopers misbruiken de zoektocht van de verzamelaar naar prentjes, en verwijderen de postzegel om hem apart te verkopen, alhoewel hij essentiële informatie bevat over de datum en de plaats van verzending. Nu postzegels verzamelen minder hip geworden is komt dit minder voor. Al snel kwam ik tot de bevinding dat bijvoorbeeld de kerk van Melle op minstens twaalf verschillende postkaarten voortkomt, dat de vele kastelen soms moeilijk uit mekaar te houden zijn, dat ik van sommige postkaarten niet wist welk gebouw het juist is, waar het gelegen is en of het nog bestaat, en wou ik ook weten in welk jaar de foto werd genomen.

In de beslotenheid van de Covid-maanden heb ik de tijd gevonden om mijn postkaarten wat meer in detail te bekijken en te ordenen. Ik weet dat mijn verzameling niet volledig is, dat er kaarten ontbreken, maar ik ben er zeker van dat ze volledig genoeg is om de kaarten op een zinvolle manier te ordenen, een ordening waarin ook nieuw ontdekte kaarten een logische plaats kunnen krijgen.

Beste lezer, misschien zullen de volgende paragrafen u niet echt interesseren, omdat ze meer te maken hebben met de manier waarop ik de ordening van mijn verzameling postkaarten heb geconcipieerd, dan met fotografische herinneringen aan het oude Melle. Maar het is mijn ambitie om mijn verzameling zo in te richten dat ze ook voor anderen toegankelijk wordt. De ordening van mijn verzameling is zowel een poging om ze zinvol te archiveren als om ze openbaar te maken. Door vergelijking kan de geïnteresseerde verzamelaar uitzoeken in hoeverre zijn of haar verzameling volledig is, en bijvoorbeeld uit te zoeken in welke reeks een nieuw verworven maar niet gedateerde kaart thuis hoort, zodat de kaart toch kan gedateerd worden.

Een woord over de identificatienummers.

De identiteitsnummers die ik aan de postkaarten heb gegeven zien er zo uit: M-xxxx-xx-xx-x = M-(onderwerp)-(beeld)-(editie)-(aantal dezelfde kaarten). M staat voor Melle, G staat voor de postkaarten van Gontrode, K staat voor een beperkte verzameling van kaarten rond het viaduct van Kwatrecht.

1. Nummering van de onderwerpen: M-xxxx-xx-xx-x

Ik ben begonnen met de kaarten te groeperen per onderwerp, bijvoorbeeld de Kerk, de Brusselsesteenweg in het centrum, de Appelhoek, de verschillende kastelen, enzovoort. Alle

onderwerpen krijgen een apart nummer. Zo krijgt het Station nummer 0110, de Kerk 0305, de Lindenhoek 1100.

Ik heb geprobeerd om de nummers toe te kennen met enige geografische logica, maar moet toegeven dat dit wellicht beter zou kunnen, bijvoorbeeld omdat ik bij het toekennen van nummers niet altijd goed wist waar het onderwerp van de postkaart gelegen is. Als ik me beperk tot de postkaarten uitgegeven door de Echtgenote Vanden Berghe dan levert dit 64 verschillende onderwerpen op.

De lijst van de onderwerpen, met hun nummer, staat op bladzijde 220.

2. Nummering van de afbeelding: M-xxxx-xx-xx-x

Van één onderwerp, bijvoorbeeld de Kerk, kunnen verschillende beelden bestaan. Ieder apart beeld heb ik een nummer gegeven. Zo zijn er dertien verschillende foto's van de Kerk, genummerd M-0305-01, M-0305-02 tot M-0305-13, nipt geklopt door het Kasteel de Potter d'Indoye met vijftien en Kasteel Les Fougères (De Varens) met twintig verschillende prenten.

De nummering zou beter kunnen, bijvoorbeeld door de nummers toe te kennen in volgorde van de ouderdom van de foto, in de veronderstelling dat die gekend is. Nu de verzameling redelijk volledig en stabiel is zou dit mogelijk zijn, bij een groeiende verzameling kregen de kaarten een nummer wanneer ze er in ingeschoven werden.

3. Nummering van de editie: M-xxxx-xx-xx-x

Eén bepaalde foto kan gebruikt geweest zijn in verschillende edities, bijvoorbeeld door dezelfde uitgever in verschillende reeksen of door een andere uitgever. Vanden Berghe heeft bijvoorbeeld eenzelfde foto van het station twee keer gebruikt, waarbij de postkaarten duidelijk te onderscheiden zijn omdat bijvoorbeeld het opschrift anders is of de adreszijde van de kaart er totaal anders uitziet. Met twee verschillende uitgaves met eenzelfde foto van de kerk krijg ik dan een nummering die er zo uitziet: M-0305-02-01 en M-0305-02-02. Indien dezelfde foto later nog eens gebruikt wordt door bijvoorbeeld uitgever Van Haute dan wordt het M-0305-02-03.

De nummering zou beter kunnen. Het identificatienummer van de editie geeft nu alleen aan hoeveel edities van de kaart met hetzelfde beeld er bestaan, zelfs niet in chronologische volgorde, en helemaal niet van wie de editie is. Nu de kaarten ingedeeld zijn in reeksen zou dit kunnen vervangen worden door de identificatie van de reeks. Ik bots weer op hetzelfde bezwaar: ik zou de hele nummering moeten herzien.

4. Nummering van de individuele kaarten: M-xxxx-xx-xx-xA of B

Van verschillende kaarten heb ik meerdere exemplaren. Om die uit mekaar te houden dient een vierde nummer. M-0305-01-02-1 en M-0305-01-02-2 zijn dubbels van dezelfde kaart, waarbij M-0305-01-02-1A de beeldzijde (verso) en M-0305-01-02-1B de adreszijde (recto) is.

Indeling in reeksen.

Ik neem de postkaarten van Vanden Berghe als voorbeeld. Ze kunnen in 19 reeksen opgedeeld worden, door te letten op de volgende kenmerken:

- de manier waarop de naam van de uitgever is gespeld. Bijvoorbeeld: "Edit. Epse. V. Vanden Berghe" in het Frans of "Uitg. Echtg. V. Vanden Berghe" in het Nederlands.
- de titel. Bijvoorbeeld "Zicht op 't dorp" of "Statieplein" voor hetzelfde Gemeenteplein.
- de manier waarop de titel en de naam van de uitgever geschreven worden. Bijvoorbeeld in hoofdletters of in kleine letters, in recht of cursief schrift, zwart of in kleur, ...
- de plaats van de naam van de uitgever en de titel. Soms staat de naam van de uitgever op de adreszijde en soms op de beeldzijde.
- sommige reeksen dragen het logo van de producent, bijvoorbeeld het logo "Albert" van A. Dohmen of "Nels" van Edouard Nels.

- de structuur van de adreszijde. Een eerste groot onderscheid is of die al dan niet gesplitst is, verder kunnen de schrijfwijze van de tekst en de indeling grote verschillen maken.

De 19 reeksen kunnen gerangschikt worden in de tijd, op basis van de poststempels, indien aanwezig en leesbaar, en door elementen op de foto waarop een datum kan gekleefd worden. Bijvoorbeeld: een foto van de kerk met op de voorgevel de herdenkingsplaten van de eerste wereldoorlog is onvermijdelijk na deze oorlog genomen, het opschrift op Café de la Gare verandert van L. De Meyere naar Weduwe De Meyere na het overlijden van Léon De Meyere, een foto van Brusselsesteenweg met een tram is van na 1911, daarvoor reed er geen tram in Melle.

Ik neem aan dat iedere reeks als reeks ineens werd uitgegeven, en dat alle clichés voor de foto's in dezelfde periode werden genomen. Het is meestal mogelijk per reeks het jaar waarin de foto werden genomen redelijk precies in te schatten.

Voor iedere uitgever is een dergelijke indeling in reeksen mogelijk. Voor sommige uitgevers wordt op die manier ook duidelijk dat ze slechts één reeks postkaarten van Melle uitgaven, zoals bijvoorbeeld Verbist – De Brabander.

Van sommige uitgevers zijn slechts één of twee postkaarten gekend. Van enkele postkaarten is de uitgever niet gekend, en ze hebben weinig of geen gemeenschappelijke kenmerken met andere kaarten. Die ietwat speciale gevallen heb ik samengebracht in enkele thematische reeksen.

De totale verzameling bevat, voor Melle, op 1 juli 2024, 915 postkaarten, waarvan 577 verschillende (en dus 338 dubbele) met 449 verschillende afbeeldingen. Voor 465 postkaarten werd Frans gebruikt om een boodschap of het adres te schrijven, voor 151 Nederlands, voor 19 Duits en 11 Engels. Frans is de taal van meer dan 70% van de postkaarten van Melle, Nederlands haalt bijna 23%. Het lijkt er op dat de eerste wereldoorlog een keerpunt is: voor de postkaarten afgestempeld tot 1918 haalt Frans bijna 80%, voor een schamele 14% Nederlands. Voor de postkaarten afgestempeld vanaf 1919 liggen de percentage op 54% voor Frans, en 43% voor Nederlands.

Vanden Berghe is vertegenwoordigd door 355 postkaarten, waarvan 206 verschillende, met 158 verschillende afbeeldingen. Vanden Berghe is dus goed voor ongeveer 43 % van alle postkaarten van Melle. Lippens – De Pauw levert 79 postkaarten, waarvan 54 verschillende met 37 nieuwe afbeeldingen. Alle andere uitgevers van postkaarten van Melle leveren een kleinere bijdrage.

De verzameling Gontrode bestaat uit 37 verschillende kaarten, met 29 foto's. Ik heb ook enkele postkaarten van Kwatrecht toegevoegd, met name van de omgeving rond het spoorwegviaduct en het station van Kwatrecht.

Er werden veel postkaarten uitgegeven door het College van de Paters Jozefieten, en door het Caritas. Het zijn meestal afbeeldingen van de interne inrichting van het College, de leslokalen, het museum, het zwembad enzovoort, of van de verschillende paviljoenen voor het Caritas. De postkaarten maken deel uit van een aparte verzameling, en zijn niet opgenomen in deze catalogus.

Voor het afdrukken van de postkaarten heb ik ze versneden op de maat 14 x 9 cm, waardoor kleine randen van het origineel kunnen verdwenen zijn, en de afbeeldingen in de catalogus zijn verkleind op de maat 8,6 x 5,5 cm. Waar mogelijk heb ik tekst en grote onzuiverheden op de beeldzijde digitaal verwijderd.

Een digitale versie van de postkaarten staat op de erfgoedbank Land van Rode van Erfgoed Viersprong, en is daar te bekijken: <https://erfgoedviersprong.be/>

Een korte geschiedenis van de postkaart.

Ik wil u mijn verzameling van postkaarten van Melle voorstellen. De verzameling is redelijk volledig, denk ik, en geeft daarom een goed overzicht van de postkaarten die van Melle bestaan. Ik zal een lange aanloop nemen, waarin ik enig inzicht wil geven in het ontstaan en de geschiedenis van de postkaart. Voor wie daar niet in geïnteresseerd is, is het mogelijk om dit deel over te slaan, en om onmiddellijk naar het volgende deel te gaan, dat over de postkaarten van Melle handelt.

De eerste geschreven postkaart ter wereld werd op 1 oktober 1869 vanuit Perg bij Linz in Oostenrijk naar Kirchdorf gestuurd en diende om een bezoek aan vrienden aan te kondigen.

Het idee om een soort open kaart te verzenden, aan een bescheiden tarief, wordt in 1865 gelanceerd door Heinrich Stephan, hij noemt het een "Postblatt". De voorkant zou dienen voor het adres, en de achterkant zou gebruikt kunnen worden voor welke tekst dan ook. Stephan wil zijn idee naar voor brengen op de 5e conferentie van de Postunie in Karlsruhe, maar krijgt nul op rekest van zijn chef, de Pruisische Algemene Postdirecteur. Die ziet het niet zitten dat berichten zomaar openbaar leesbaar zijn, en vreest bovendien dat het lagere tarief de inkomsten van de post naar beneden zal halen. Heinrich Stephan geeft niet af en verspreidt zijn memorandum buiten de officiële sessies onder de deelnemers van de conferentie. Het krijgt veel informele instemming.

In 1868 dienen de boekhandels Friedlein en Pardubitz in Leipzig een voorstel in bij het Berlijnse Algemene Postkantoor om een "universele correspondentiekaart" in te voeren, met verschillende voorgedrukte mededelingen op de achterkant die aangekruist kunnen worden. Ook dit idee wordt afgewezen, maar het levert de later gebruikte term "correspondentiekaart" op.

Emanuel Herrmann

Op 26 januari 1869 publiceert de hoogleraar economie Emanuel Herrmann in het Weense dagblad Neue Freie Presse een artikel "Over een nieuw type correspondentie per post". Omdat er veel communicaties zijn waarvoor een brief te omslachtig en vooral te duur is, stelt hij voor een postkaart te gebruiken, waarin de tekst beperkt wordt maar waarvoor een laag tarief geldt. Ditmaal vindt het idee de goede weg: de Post- en Telegraafmanager, Dr. Vincenz Freiherr Maly von Vevanović vindt het een goed idee. Op 1 oktober 1869 publiceert de Oostenrijks-Hongaarse Post de door Herrmann ontwikkelde correspondentiekaart van 8,5 x 12,2 cm, met een voorgedrukte postzegel. Op de achterkant van de correspondentiekaart kan vrij geschreven worden. De door Herrmann voorgestelde naam "Postkarte" wordt door de postadministratie in

Wenen veranderd in "Correspondenzkarte". In tegenstelling tot een brief die vijf Kreuzers kost, kost de kaart slechts twee Kreuzers (de waarde van de voorgedrukte postzegel). Er worden in de eerste maand 1,4 miljoen exemplaren verkocht. Hongarije volgt met correspondentiekaarten die er bijna identiek uitzien als de Oostenrijkse, met het Hongaarse wapen in plaats van de tweekoppige adelaar. Tot 1875 kan de correspondentiekaart alleen binnen Oostenrijk gebruikt worden en in landen waarmee bilaterale overeenkomsten bestaan.

Op 26 april 1870 wordt Heinrich, die zich ondertussen "von Stephan" mag noemen, algemeen postdirecteur van de Noord-Duitse Bond en op 6 juni 1870 al ondertekent de Pruisische minister-president en kanselier van de Noord-Duitse Bond, Otto von Bismarck, de "Verordening betreffende de invoering van de correspondentiekaart", die op 1 juli 1870 in werking treedt.

De eerste postkaart, het origineel ervan is te zien in het Museum voor Communicatie Berlijn.

Om het in onze ogen eenvoudige idee van de correspondentiekaart in werkelijkheid om te zetten had men toch een aantal obstakels moeten overwinnen.

- Het idee van een postkaart met een voor iedereen leesbaar bericht stuitte aanvankelijk nog op hevige weerstand, wegens het gebrek aan privacy.
- Het posttarief werd historisch gezien berekend in functie van de afstand. In 1849 werd in België nog gewerkt met een tarifiering volgens afstand en gewicht, alhoewel al veel vereenvoudigd, en scherp verlaagd. Het uniform tarief kwam er pas in 1870.
- De kosten worden betaald door de afzender, niet meer door de ontvanger, zoals historisch de regel was. Het was in 1837 dat de Britse onderwijzer Rowland Hill met het idee kwam om postzegels te gaan gebruiken. De afzender moest dan voor de verzending betalen, niet de ontvanger. De allereerste postzegel, de Penny Black met de beeltenis van koningin Victoria, wordt uitgegeven op 6 mei 1840. Oorspronkelijk wordt hij alleen in Londen gebruikt, maar later in heel Groot-Brittannië. Het idee achter de Penny Black is om één standaardtarief van 1 penny in te voeren voor poststukken tot een bepaald gewicht, de zogenaamde penny postage. In België worden de postzegels (10 en 20 centiemen) ingevoerd door de wet van 24 december 1847. In een gebruiksaanwijzing werden ze als volgt omschreven: "Die zegels bestaan in een printje het portret van den Koning verbeeldende, met aanduiding van derzelve waarde, in cijfers en vol uit geschreven; zij worden gedrukt op een papier waarvan de averechtsche kant bestreken is met eene ligte lage gom."
- Postkaarten kunnen alleen een succes worden wanneer de postdiensten voldoende betrouwbaar zijn en het hele land bestrijken. Een dagelijkse postbedeling in alle gemeentes kon in België pas vanaf het jaar 1840 verzekerd worden.

Na de start in Oostenrijk en Duitsland volgt heel snel de introductie van de postkaart in andere landen. In 1870: Finland en Groot-Brittannië; 1871: België, Nederland, Denemarken, Canada; 1872: Zweden, Noorwegen, Rusland; 1873: V.S., Frankrijk, Servië, Roemenië, Spanje, Japan; 1874: Italië. Vanaf 1878 kunnen postkaarten in bijna alle landen verstuurd worden. De Wereldpostvereniging legt in 1878, op internationale schaal, het formaat van 9x14 cm vast.

Boekhandelaar Schwartz uit Oldenburg stuurde op 16 juli 1870, iets meer dan twee weken na de introductie van de postkaart in de Noord-Duitse Bond, een gedrukte postkaart naar zijn schoonfamilie in Magdeburg. De kaart had een kleine artillerie-afbeelding op de adrespagina linksboven. Hij koos dit motief omdat die dag de mobilisatie voor de Frans-Pruisische oorlog werd afgekondigd. In het najaar van 1875 bracht hij een kleine oplage van 25 geïllustreerde postkaarten op de markt, waarmee hij een van de eerste commerciële uitgeverij van postkaarten was.

Het verhaal gaat als volgt. In de maanden augustus van het jaar 1875 ondernamen drie bevriende gezinnen een reis naar de oevers van de Rijn. Het waren de families van dominee Kuthze uit Pleizenhausen, bankier Lubke uit Meiningen en boekhandelaar Schwartz uit Oldenburg; rendez-vous werd gegeven bij Oberwesel. Op een zonnige dag maakten de drie gezinshoofden een excursie naar Bacharach aan boord van de stoomboot "Germania". Onderweg leden ze motorpech en passagiers en bemanningsleden werden gedwongen van boord te gaan. Terug in Oberwesel spoelden de drie vrienden 's avonds hun wedervaren door met een prachtige bowl met perziken en stichtten ze een vriendschapsvereniging ter herdenking aan deze dag. In de statuten stond dat de leden met elkaar in contact zouden blijven per brief. Alleen de Oldenburgse boekhandelaar Schwartz hield zich aan zijn woord, maar kreeg geen reactie van zijn vrienden. Het volgende

idee kwam bij hem op: een originele houtsnede van Gubitz moest in zijn almanak "Volksbote" als illustratie dienen bij de tekst van een lied met de titel: " Fünfhunderttausend Teufel ". De houtsnede stelde een duivels tafereel in een kelder voor. Meneer Schwartz liet de foto op kaarten afdrukken als proefdruk, met een motto in het Latijn, en stuurde hem op 7 oktober naar zijn vrienden. Wat bij de voorgaande brieven niet lukte, lokte met die kaart wonderbaarlijk. Per kerende post kreeg de schrijver antwoord om hem met verbazing de bewondering voor dit kostbare idee te uiten. Aangemoedigd door het succes stelde August Schwartz een serie van 25 afdrukken samen, waarvoor hij het materiaal uit zijn rijke fotocollectie haalde. Deze eerste poging, die in het najaar van 1875 op de markt kwam, werd in 1876 gevolgd door een tweede reeks van 25 kaarten.

Reproductie van de oorspronkelijke kaart van Schwartz

De postkaart kent onmiddellijk een immens succes. In 1871 worden er in Brittannië 75 miljoen verstuurd, in Duitsland meer dan 140 miljoen, in Nederland worden er in het eerste kwartaal 1,4 miljoen verkocht.

In België worden postkaarten ingevoerd door de wet van 15 mei 1870. De postkaarten kunnen eerst enkel gebruikt worden binnen de regio die door één postkantoor wordt bediend. Een uitbreiding tot heel België komt er bij Koninklijk Besluit van 26 december 1871. Het is nu mogelijk een, weliswaar beperkte, geschreven correspondentie te versturen voor een vierde van de prijs. Oorspronkelijk is de postkaart een monopolie van de postdiensten, maar vanaf 1875 wordt het monopolie afgeschaft. Vanaf 1887 mogen postkaarten ook internationaal gebruikt worden.

Zodra ook drukkers postkaarten mogen uitgeven, nadat de monopoliepositie van de nationale postdiensten wordt opgeheven, verschijnen op de tekstzijde ook publicitaire afbeeldingen. Onder andere Suchard in Zwitserland maakt daar gretig gebruik van, waarbij het logo werd gecombineerd met een recept (op de afgebeelde kaart, voor chocoladecrème).

Steden gebruiken de populaire postkaarten om aan city-marketing te doen. De fotografische technologie is nog niet ver genoeg gevorderd, maar allerlei grafische technieken worden uitgeprobeerd. In Wartburg, zoals in

andere Duitse steden, worden al vanaf 1885 postkaarten met afbeeldingen van de stad verstuurd. In Frankrijk breekt de geïllustreerde postkaart definitief door in 1889 wanneer ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling een postkaart wordt uitgegeven met een afbeelding van het pronkstuk van de tentoonstelling, de Eiffeltoren, gegraveerd door Léon Charles Libonis. De kaart wordt uitgegeven op 300.000 exemplaren.

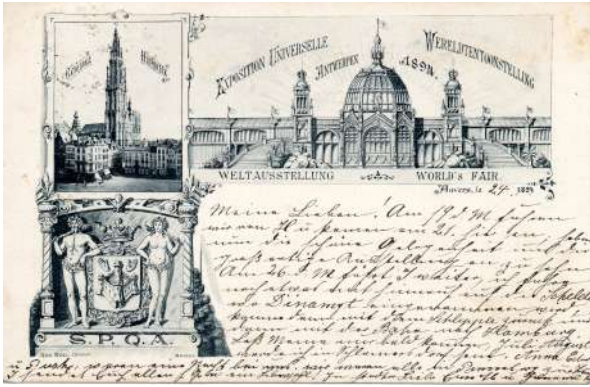

Voorbeeld van een Libonis-kaart

Chère mère, Je t'ecrie du haut de la tour Eifel. J'admire le magnifique panorama de Paris.

(Liefste moeder, ik schrijf je van boven op de Eiffeltoren. Ik bewonder het magnifieke panorama van Parijs.)

4 september 1889, 11 uur 30.

Wereldtentoonstelling van Antwerpen, afgestempeld 25 mei 1894

Poststempel: 5 november 1894

Ook de wereldtentoonstelling van Antwerpen in 1894 kan niet zonder geïllustreerde postkaarten, in zwart-wit en in kleur. De zwart-wit kaart is uitgegeven door August Zoll in Antwerpen, de gekleurde kaart door Fr. Schmidt & Co, Kunstanstalt in Baden.

Souvenirkaarten van Gent zijn in ieder geval al in 1897 te koop. Deze kaart werd uitgegeven door Philipp Frey & Co in Frankfurt am Main. De city-trip komt in de mode, voor de gegoede burgerij, en wie er aan meedoet wil dit ook aan familie en vrienden laten weten. De kaart werd verzonden op 24 november 1897.

In oktober 1898 gaat een vriend of een familielid van Mevrouw Ernest Vergauwen shoppen in Gent. Hij of zij gaat ook op zoek naar postkaarten met nieuwe zichten van Gent, maar vindt weinig nieuws. Er zijn dus al verschillende postkaarten van Gent uitgegeven, maar veel nieuws is er niet te vinden. Eén troost, hij of zij heeft wel mooie cadeautjes gevonden.

De fotografie verovert de postkaart.

In Frankrijk krijgt Dominique Piazza gewoonlijk de eer de eerste fotografische postkaart te hebben uitgegeven, hoewel wellicht al vroeger pogingen werden ondernomen om de ontluikende fotografie toe te passen. In 1891 brengt hij een reeks postkaarten op de markt, met foto's van Marseille.

Het verhaal gaat als volgt: Dominique Piazza wil een jeugdvriend, Antonin Billaud, die zijn fortuin was gaan zoeken in Santiago del Estero, Argentinië, een plezier doen. Antonin verlangt naar zijn geboortestad, en daarom laat Dominique regelmatig foto's van Marseille maken, die hij naar hem opstuurt. Gelijmd op dik karton, zoals destijds werd gedaan, zijn de foto's zwaar en omslachtig en de verzendkosten voor zo'n verre bestemming erg hoog. Dan komt het idee bij hem op om de weergaven te verkleinen en ze per drie of vier op een laagje karton te groeperen, waarbij er ruimte overblijft voor een paar woorden. Een drukker realiseert dit idee en zo ontstaat op 4 augustus 1891 in Marseille de eerste Franse fotokaart, gedrukt in fototypie.

Dominique wil zijn ansichtkaarten ook aanbieden aan de bevolking van Marseille, en met succes: de (vermeende) eerste oplage van duizend exemplaren is binnen een week uitverkocht.

Even verleid door het commerciële avontuur richt Dominique een uitgeverij op. Hoewel de Wet op het Wettelijk Depot van 29 juli 1881 uitgevers verplicht kopieën van ansichtkaarten en foto's bij de Nationale Bibliotheek te deponeren, registreert hij geen handelsmerken of patenten. Uitgevers die het belang van de uitvinding inzien en de winsten die eruit zouden kunnen voortvloeien goed inschatten, imiteren het proces. Niets belet hen dit te doen en ze beschikken over grotere middelen dan Dominique, een eenvoudige accountant. Dominique stopt een paar maanden na zijn uitvinding met de productie van ansichtkaarten. Hij zal er zijn hele leven bitter blijven over de gemiste kans.

Het fotomechanische drukproces dat toen werd gebruikt, was misschien boekdruk, halftoon of collotype. Een dure techniek die bovendien nog in de kinderschoenen stond.

Vanaf 1892 volgen postkaarten van andere steden in Zuid-Frankrijk, gevolgd door Parijs, maar postkaarten met foto's blijven vooralsnog zeldzaam, omwille van de technische problemen en de nog hoge productiekosten. Tot 1894 aanvaardt in Groot-Brittannië het Post Office geen geïllustreerde postkaarten. Vanaf 1897 is de techniek dan zodanig geëvolueerd dat de postkaart aan zijn glorieperiode kan beginnen.

Fotokaarten zijn uit drie lagen papier samengesteld. Een laag met de afbeelding, een stuk fijn karton ter versteviging als tussenlaag en de derde laag met de gedrukte adreszijde. Die drie lagen worden in vellen op elkaar gelijmd, waarna ze tot zelfstandige kaarten worden versneden. Tot 1905 mag de voorkant van een prentbriefkaart alleen gebruikt worden om naam, adres en woonplaats op te schrijven. Voor de postdiensten is de kant met het adres de voorkant, de afbeelding staat op de achterkant. Het verzonden bericht bestaat dus uit weinig meer dan de afbeelding, want het is niet toegestaan om iets op de voorkant te schrijven. Dit heeft te maken met de lage frankeerwaarde. Die postkaarten noemt men voorlopers.

Wanneer rond 1905 de landen een gesplitste achterkant toelaten, waarbij de adreszijde in twee is gedeeld: de rechterhelft is bestemd voor het adres, dat op voorgedrukte lijntjes kan worden geschreven, en links is ruimte voor een bericht, kan de zegetocht van de postkaart als communicatiemiddel beginnen. In België is dit vanaf 1 september 1905, nadat dit eerst in Groot-Brittannië (1902) en in Frankrijk (eind 1903) werd toegepast. Nederland volgt enkele jaren later. De achterzijde wordt nu exclusief bestemd voor het beeld. Ondertussen is het uitgeven van postkaarten al lang niet meer het monopolie van de nationale postdienst, zodat gespecialiseerde fotografische ateliers, drukkerijen en lokale of nationale uitgevers van het uitgeven van postkaarten een bloeiende handel kunnen maken.

De vroegste postkaarten in Melle.

Na deze (te) lange aanloop is het tijd om te kijken wat er in Melle gebeurt. De eerste postkaart van Melle in mijn collectie werd afgestempeld op 28 september 1898. Ze werd uitgegeven door het College van de Paters Jozefieten. In het overzicht van de reeksen postkaarten van Melle krijgen de vroegste postkaarten een apart hoofdstuk toebedeeld.

Groeten uit Melle en Gontrode.

In de verzameling zitten ook een twintigtal postkaarten in de stijl van "Groeten uit ...", "Amitiés de ...", "Une pensée de ...". Ze voegen niets toe aan het verhaal van Melle en Gontrode, daarom heb ik ze niet opgenomen in deze catalogus. Hier en daar heb ik ze gebruikt als illustratie.

5 december 1920

14 augustus 1920

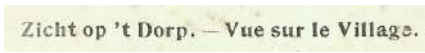
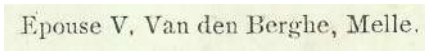
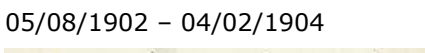
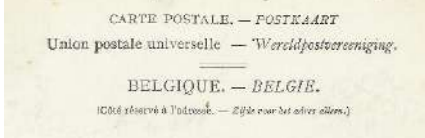
Bronnen:

- Wikipedia: verschillende artikelen over Heinrich von Stephan, Emanuel Herrmann, Rowland Hill, geschiedenis van de post en de prentbriefkaart.
- Van Der Hertten Bart. De ontwikkeling van de Belgische Post (1830-1913). In: Revue beige de philologie et d'histoire, tome 74, fasc. 3-4, 1996. Histoire médiévale, moderne et contemporaine - Middeleeuwse, moderne en hedendaagse geschiedenis. pp. 805-837; <https://doi.org/10.3406/rbph.1996.4125> https://www.persee.fr/doc/rbph_0035-0818_1996_num_74_3_4125
- 150 Jahre Postkarte, Entstehung, Entwicklung und Vielfalt eines Mediums 1865 – 1870; <https://www.ausstellung-postkarte.de/>
- Rober Toussaint, De geschiedenis van de post, de brief- en prentbriefkaart, De IJzerbode, 49^e jaargang, Nr. 4, April 2019.
- Kurznachrichten per Post, Einführung de Correspondenzkart vor 150 Jahren, Kulturmagazin der Wiener Fremdenführer 2019.
- August Schwartz Erfinder der Ansichtskarte, 2023 2mecs, <https://www.2mecs.de/wp/2020/11/august-schwartz-erfinder-der-ansichtskarte/>
- Club Cartophile Marseillais, texte de Gérard Baudin et Albert Leibovitch paru dans la Revue Marseille n°226

Beeldmateriaal:

- Heinrich von Stephan: https://de.wikipedia.org/wiki/Heinrich_von_Stephan
- Emanuel Herrmann: https://de.wikipedia.org/wiki/Emanuel_Herrmann
- De eerste postkaart: <https://www.ausstellung-postkarte.de/>
- Postkaart August Schwarz: <https://www.alt-oldenburg.de/straen-a-k/innerer-damm/august-schwartz/index.html>
- Alle ander beeldmateriaal: Collectie Paul Neirinck, tenzij anders aangegeven.

Reeks VB-03

Typografie Melle:		Verso boven (M-0142-01-01 afwijkend)
Typografie titel:		Verso (M-0142-01-01 afwijkend)
Typografie uitgever:		Verso links onder of links verticaal
Afstempeling:		
Recto:		

De kaarten werden verzonden van 1903 tot februari 1904. Eén kaart werd afgestempeld in 1908. De reeks lijkt een heruitgave te zijn van de eerste twee reeksen, maar de techniek is geëvolueerd en het beeld beslaat nu de gehele oppervlakte, tenzij waar de uitzondering de regel bevestigt. In de tabel verder in de tekst wordt aangegeven welke kaart in welke reeks terug te vinden is.

Op de adreszijde wordt de "Union postale universelle – Wereldpostvereniging" vermeld. Van sommige kaarten bestaat een blauwe versie.

Nieuw is de kaart van Hotel-Restaurant La Pomme, wellicht gemaakt op vraag van de uitbaters, met een foto van E. Meulemans uit Gent.

Postkaarten in de reeks.

M-0100-01-04	Het Statie plein. – La place de la Station.
M-0102-02-03	Zicht op 't dorp. – Vue sur le village.
M-0127-01-02	Aan het postkantoor. – Au bureau des postes.
M-0130-11-01	Het Gemeentehuis. – La Maison Communale.
M-0140-01-02	Appelhoek.
M-0142-01-01	Hôtel: LA POMME
M-0171-01-04	Het kateel van Quatrecht. – Le château de Quatrecht.
M-0171-01-05	Kasteel van Quatrecht. – Château de Quatrecht.
M-0173-01-01	Château du Bon L. van Pottelsberghe de la Potterie.
M-0305-02-02	De kerk en de Pastorij. – L'église et la Cure.
M-0306-01-01	Binnenzicht de Kerk. – Vue intérieure de l'Eglise.
M-1100-02-02	Lindenhoek

Wereldpostvereniging of wereldpostunie

Op 15 september 1874 werd op initiatief van Heinrich von Stephan een internationale conferentie gehouden te Bern in Zwitserland. De conferentie werd bijgewoond door 22 landen. Als resultaat werd een verdrag samengesteld en door de meeste deelnemende landen geratificeerd als Verdrag van Bern. Hierin werd de oprichting geregeld van de Algemene Post Unie. Op 9 oktober 1874 werd de Unie een feit. Later werd de naam gewijzigd in Wereld Postvereniging (Union Postale Universelle, UPU). De Wereldpostunie werd in 1948 een gespecialiseerde organisatie van de VN. De Wereldpostunie contoleert de verschillende postovergangen tussen lidstaten. Ze is dan verantwoordelijk voor het wereldvertakte postnetwerk. Het is de op een na oudste nog bestaande internationale organisatie, na de Internationale Telecommunicatie Unie.

Bron: Postzegelblog.nl/.be & Wikipedia (Wereldpostunie)

M-0100-01-04

M-0102-02-03

M-0127-01-02

M-0130-11-01 (-1: zwart/wit; -2: blauw)

M-0140-01-02

M-0142-01-01

M-0171-01-04: Het Kateel van Quatrecht

M-0171-01-05: de titel is verbeterd: Kasteel

M-0173-01-01

M-0305-02-02 (-1: zwart/wit; -2: blauw)

Op 21 september 1902 werden de heiligenbeelden in de nissen op de façade van kerk ingewijd. De foto van de kerk is dus vóór die datum genomen.

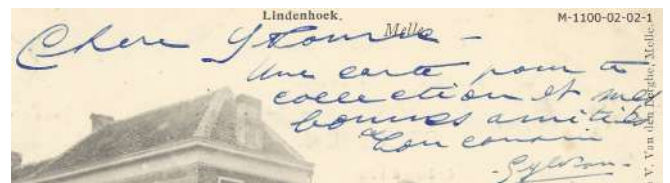

M-0306-01-01

In 1910 kreeg de kerk twee nieuwe brandglasramen: Sint Martinus en de verschijning van Christus aan de Heilige Martinus. Op deze postkaart zijn die

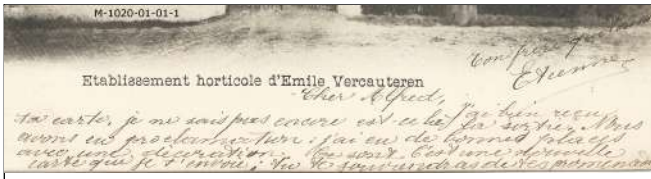
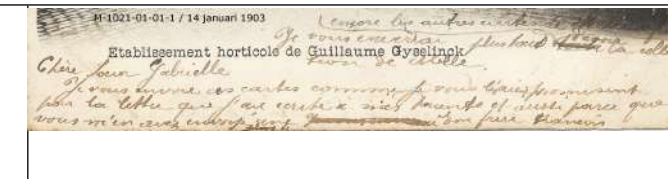
M-1100-02-02

"Beste Yvonne, een kaart voor je verzameling en mijn vriendelijke groet, je kozijn".

Postkaarten werden in die aanvangsperiode actief verzameld.

ERGELIJKING TUSSEN DE REEKSEN VB-01, VB-02 en VB-03		
VB-01	VB-02	VB-03
	M-0010-01-01	
M-0100-01-03	M-0100-01-01 & 02	M-0100-01-04
M-0102-02-02	M-0102-02-01	M-0102-02-03
M-0110-01-01	M-0110-01-02 & 03	
M-0125-01-02	M-0125-01-01	
	M-0127-01-01	M-0127-01-02
M-0130-02-02	M-0130-02-01	M-0130-11-01
	M-0140-01-01	M-0140-01-02
		M-0142-01-01
	M-0144-02-01	
	M-0152-01-01	
M-0171-01-01	M-0171-01-02 & 03	M-0171-01-04 & 05
M-0173-02-01		
		M-0173-01-01
M-0180-01-01 & 02		
	M-0211-01-01	
M-0300-01-01 & 02		
M-0305-02-03	M-0305-02-01	M-0305-02-02
		M-0306-01-01
M-0400-01-01 & 02		
M-0415-01-01 & 02	BESTAAT (10/10/1902)	
	M-0835-01-01 & 02	
	M-1020-01-01	
	M-1021-01-01	
	M-1100-02-01	M-1100-02-02

	
<p><i>Beste Alfred, Ik heb je kaart goed ontvangen. ... Het is een nieuwe kaart die ik je opstuur. Je zal je wandelingen herinneren. Je broer die je graag ziet, Etienne.</i></p>	<p><i>Ik zal u later nog andere kaarten van Melle opsturen, om de verzameling van Melle te hebben. Liefste zus Gabrielle, ik stuur u deze kaarten zoals ik ze u beloofd had in de brief die ik naar mijn ouders heb gestuurd en ook omdat u me er één hebt opgestuurd. Uw broer François.</i></p>
<p><i>In de boodschappen aan Alfred en de liefste zus Gabrielle lezen we dat het hier om nieuwe kaarten gaat. Ze waren er nog niet in de reeks VB-01, maar worden wel opgenomen in de reeks VB-02. Omdat ze nieuw zijn worden ze gegeerd door verzamelaars.</i></p>	